

טיפול באמנויות: מחקר ויצירה במעשה הטיפולי

החיים תחת צילו של האיום הגרעיני האיראני: תגובות של ניצולי שואה ואנשים שאינם ניצולים

מאת: : דליה פרידלנדר, בוגרת תואר MA, בית הספר לטיפול באמצעות אמנויות, אוניברסיטת חיפה.
בהנחיית: פרופ' רחל לב-ויזל, בית הספר לטיפול באמצעות אמנויות, אוניברסיטת חיפה.

החברה הישראלית חשופה לאיום על קיומה באמצעות שימוש בפצצה גרעינית על ידי אירן. בהתבסס על ההיסטוריה היהודית, האיום האיראני יכול להתקשר בתודעה הציבורית לאירועים מהעבר ההיסטורי הקולקטיבי היהודי ובפרט לשואה. מחקר זה בחן האם ובאיזו מידה ניצולי שואה, שחוו בעברם איום ומימוש של ניסיון הכחדה של הקולקטיב היהודי, חווים חרדה גבוהה יותר מאחרים שלא היו באירופה בתקופת מלחמת העולם השנייה.

שיטות המחקר שילבו כלים כמותניים ואיכותניים. מדגם נוחות של 60 אזרחים ישראלים מבוגרים גויס לצורך מחקר השוואתי זה. המשתתפים מילאו שאלוני דיווח עצמי, שכללו שאלון על אירועים טראומטיים, שאלון על חרדה תכונתית ומצבית ובנוסף סקר שמותאם לישראל שבדק את תפיסת האיום והביטחון הלאומי. ציורים השלכתיים ונרטיבים שימשו ככלי בכדי להעריך את הקשר בין סמלים של השואה שהופיעו בציורים לבין התמות בנרטיבים של קבוצת המחקר. המשתתפים התבקשו לצייר את האסוציאציות שעולות להם בעקבות האיום של התקפה איראנית בנשק גרעיני.

הממצאים העלו כי לא היה הבדל בעוצמת החרדה ובתפיסת האיום בין אוכלוסיית המחקר לבין קבוצתהשוואה. עם זאת, נמצאו קורלציות מובהקות בין עוצמת החרדה ותפיסת האיום בכלל המדגם. כמו כן, נמצא הבדל בין נשים וגברים במדגם כולו בהקשר לעוצמת החרדה ונמצא שנשים דווחו על רמת חרדה תכונתית גבוהה יותר לעומת גברים. ממצאי הכלים האיכותניים: הציורים (תן ביטוי בציור לאיום האירני) והנרטיבים, הראו שהקבוצות התייחסו והבינו את האיום בצורה שונה. הממצאים עשויים להראות שהכלים האיכותניים אפשרו הבנה של משמעות האיום כפי שהיא נתפשת על ידי האוכלוסייה המבוגרת. המסקנות שעלו בדיון הובילו לעיונות למחקרים נוספים.

מילות מפתח: ניצולי שואה, חרדה תכונתית, חרדה מצבית, תפיסת האיום, טראומה, איום גרעיני.

דליה פרידלנדר, דוא"ל dalyaf@gmail.com